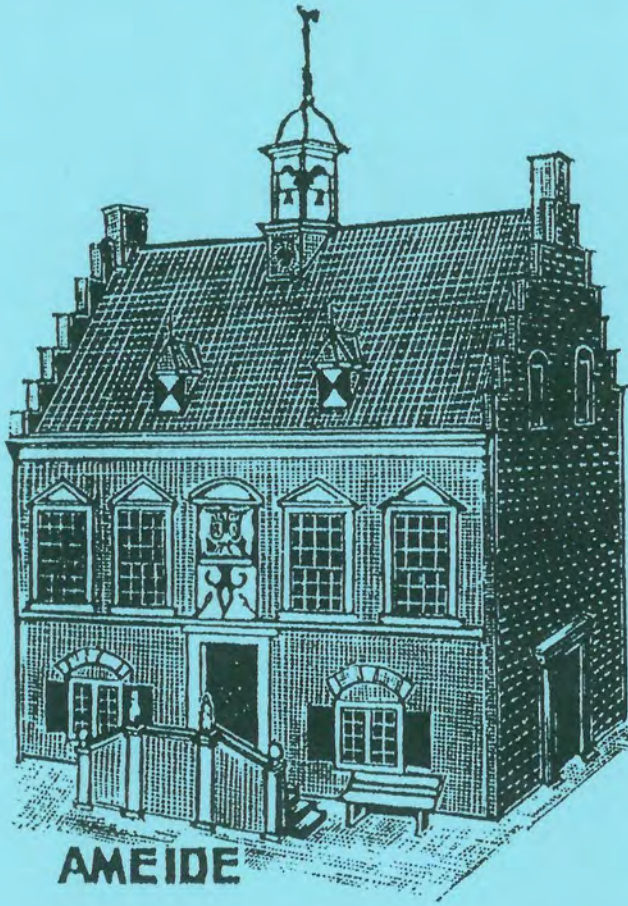

*Historische Vereniging
Ameide en Tienhoven*

COLOFON

Secretariaat:
Hazelaarlaan 21
4233 HN Ameide
tel.: 01836-2535

Lidmaatschap:
Fl. 25,- per jaar

Bestuur:
G. Streefkerk
(voorz.)
P. Will
(secr.)
H. de Haan
(penn.)
M. de Bruyn
J.D.C. Laroo
A.M. den Oudsten
C. den Oudsten
R.G. Smith
J. Stasse

Voor vragen over,
bijdragen aan het
Nieuwsblad:
01836-2127

Jaargang 1996 no. 1 en 2

Inhoudsopgave

- pag. 1. Ten Geleide
2. Oude prenten en briefkaarten van
Ameide en Tienhoven, door P. van Toor
4. Uitnodiging voor de Jaarvergadering
5. Notulen van de Jaarvergadering 1995.
7. Jaarverslag over de periode april '95 - maart '96
10. Jaarverslag van de penningmeester
11. De schoonhovense courant,
door A.M. den Oudsten
13. Vergane glorie aan de rivier,
door G. Streefkerk
16. Radarboten op de Lek - oude
ansichtkaarten verzamelen,
door Y. Verveer
18. Verslag van de lezing "De Hennepteelt"
21. "Broodoorlogje op Ameide"
uit "Recht en slecht uit het land van Brederode"
26. Persbericht
27. Scheepvaart op de Giessen
28. Schouwen en Aken

Ten geleide.

Voor u ligt het eerste nummer van een nieuwe jaargang, en dan nog maar liefst een joekel van een dubbelnummer. Dit heeft te maken met het feit, dat het volgende nummer wellicht iets vertraging op gaat lopen, omdat het bestuur "grote plannen" heeft met ons blad.

U mag namelijk in de toekomst een nettere "jas" om ons blad tegemoet zien, een van de professionele drukker, dat staat een stuk representatiever.

Omdat dit allemaal niet op tijd te realiseren was, moet u het nog maar één keer met dit uiterlijk doen.

De redactie wil u vooral attent maken op de uitnodiging voor de Jaarvergadering op 18 april a.s., waarvoor u natuurlijk de benodigde jaarstukken aantreft.

Verder is de heer P. van Toor weer present met zijn onderhand vaste rubriek.

Maar er zijn ook een paar "nieuwkomers". Allereerst begint de heer A.M. den Oudsten met een serie bijdragen, waarvoor hij in het historisch archief te Schoonhoven op zoek gaat naar Termeise nieuwtjes in de Schoonhovense Courant. Vervolgens is er een bijdrage van onze voorzitter G. Streefkerk, die nog een vervolg zal krijgen onder de titel "de voorzitter vertelt".

En dan is er uiteindelijk ook nog een bijdrage van de verwoede verzamelaar van ansichtkaarten, de heer Y. Verveer uit Schoonhoven. Deze sluit prachtig aan bij het verhaal van onze voorzitter.

De redactie wenst u veel leesplezier, en hoopt u allen in groten getale te ontmoeten op onze Jaarvergadering.

De redactie.

OUDE PRENTEN EN KAARTEN VAN AMEIDE EN TIENHOVEN (7)

Op bijgaande kaart zijn Ameide en Herlaar te zien omstreeks 1750 (een detail van de kaart van Melchior Bolstra). Duidelijk is het stratenpatroon van AMEIDEN. Ditmaal is het mogelijk om de oude haven aan te wijzen. Deze eindigt namelijk tegen de achterzijde van het Stadhuis. De Lekdijk gaat vanuit Tienhoven langs Herlaar en voor Ameide langs naar de Voorstraat om via de Dam en de Oudendijk richting Sluis te gaan. De herenhuizen aan de Voorstraat staan er al met de tuinen en stallen daarachter. De Benedendam, de Pompstraat, de Peperstraat, de Fransestraat, de Brouwerij, de Prinsegracht, de Paramaziebaan en de Achterweg, het is alsof het gister opgenomen werd. Ook de Hoge Waard vertoont een herkenbaar beeld. Opvallend zijn de cirkelvormige tuinpatronen. De oude boerderij van KOOL staat aangegeven tegenover het Bredepad. Er was rondom de hofstede een flinke boerentuin. In mijn tijd (de jaren 30) lagen er groenglanzende glazen bollen.

Deze kaart is 250 jaar oud. Sindsdien is er landelijk en ook plaatselijk het eenenander voorgevallen maar de kern van het dorp bleef gespaard. Ameide is gewoon Ameide gebleven.

De kaart van Bolstra, tot stand gekomen tussen 1751 en 1764 dateert uit een periode van vrede, welvaart en rust. Dezelfde sfeer ademen de prenten van Spilman en Rademaker, die eerder in deze serie besproken werden. Het is de tijd van: 'hoe genoeglijk rolt het leven des gerusten landmans voort'. De Gouden (17-e) Eeuw werkte nog na in de Alblasserwaard, getuige de herenhuizen op de Voorstraat.

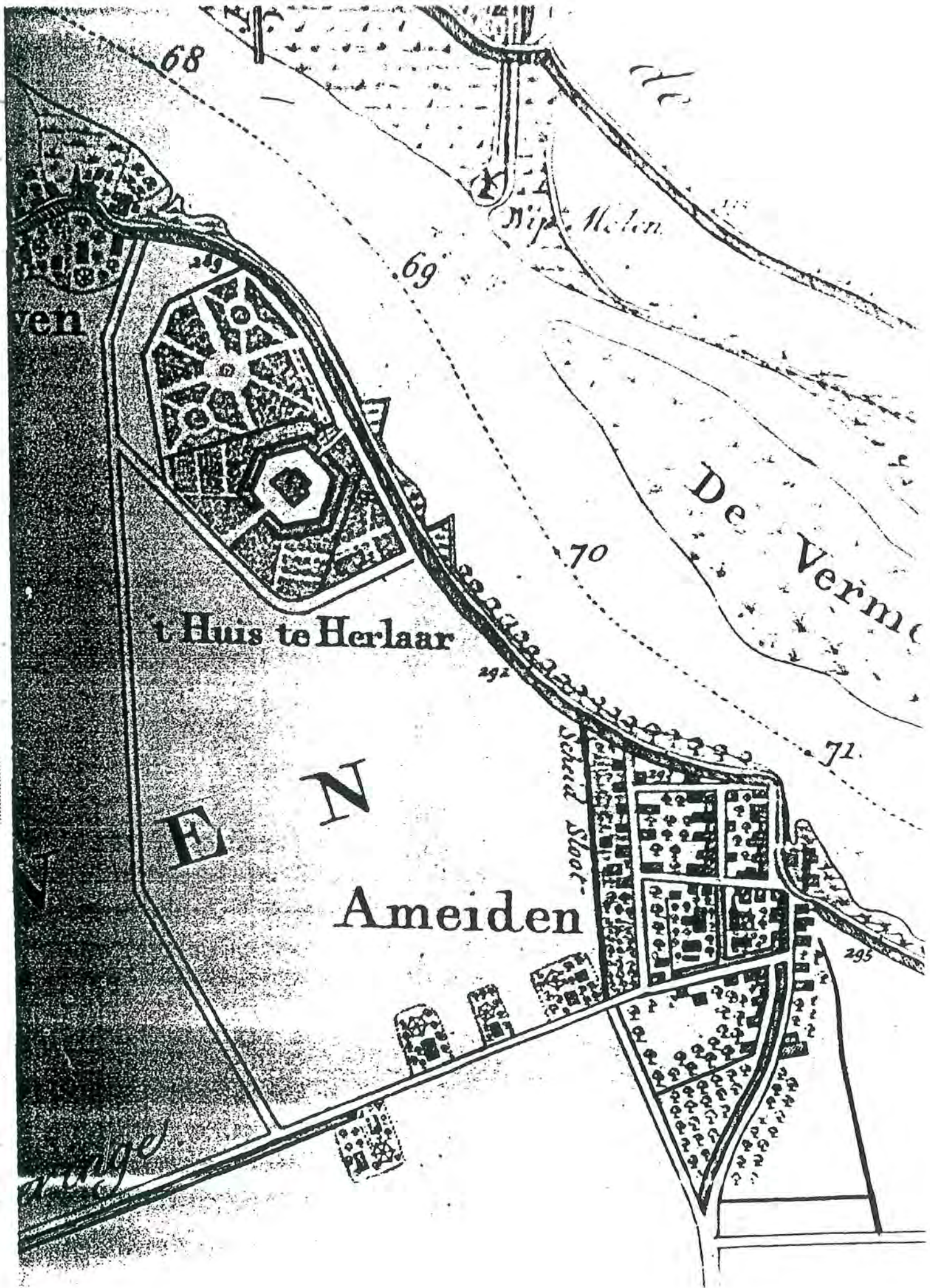
En nu 't Huis te Herlaar'. Op deze vergroting komen lanen en tuinen mooi uit. De eiken, beuken en kastanjes zijn waarschijnlijk gelijktijdig geplant met de bouw van het LUSTSLOT (1729-1730) op de plaats waar HET OUDE HUIS VAN AMEIDEN had gestaan. In het boek van mr. P.H. van der Lee (eerder genoemd in deze reeks) vertelt de schrijver mr. P. van der Schelling uit Rotterdam over het prachtige uitzicht vanuit de kamers op de eerste verdieping van Herlaar. Zittend aan de thee kan hij LOOPIK en JAERSVELT en andere dorpen aan de overzijde van de rivier waarnemen. Ook ziet hij de Dom van UTRECHT. Herlaar staat, zo schrijft hij op zo hoog gelegen land dat er bij dijkbreuk niets te vrezen valt. Dit gaat nu niet meer op. De Lek heeft z'n bed verhoogd, de dijken zijn stukken breder en hoger geworden en de bodem onder Herlaar is ingeklonken.

In 1929 (dus precies 200 jaar later) werd het nieuwe Herlaar gebouwd in de vorm van een Zwitsers Chalet. Van het Huis waar van der Schelling thee dronk was niets over.

Op deze kaart staat n t nog de kerk van Tienhoven. Later kies ik een groter stuk met daarop de Lekdijk vanaf het Eind van Tienhoven tot en met Sluis.

Opvallend is weer het eiland in de Lek n t tegenover Ameide: DE VERMEINSE BOL. Mogelijk was de naam: DE TERMEISE BOL en is er bij het tekenen een vergissing gemaakt.

Aan de overkant van de Lek ziet men tegenover Herlaar de Wip Molen, ook genoemd in het voorgaande artikel.

68

Nijp Melen

69

De Verme

70

t Huis te Herlaar

71

E N

Ameiden

Schied Sloot

295

Amige

U I T N O D I G I N G

Het doet de Historische Vereniging van Ameide - Tienhoven deugd alle leden en belangstellenden op te roepen voor het bijwonen van de JAARVERGADERING, die wordt gehouden op DONDERDAG 18 APRIL 1996 in het oude STADHUIS van Ameide. Aanvang ACHT UUR.

De A G E N D A luidt als volgt:

- 1- Opening door de voorzitter, de heer G. Streefkerk.
- 2- Vaststelling der notulen van de vorige algemene ledenvergadering, die gehouden is op maandag 13 maart 1995.
- 3- Ingekomen stukken, waaronder:
 - Diverse afleveringen van tijdschriften van naburige Hist. Ver. als Vianen, Blokland e.o., Binnenwaard en West-Albl.
 - Eventuele mededelingen.
- 4- Voorstel ter goedkeuring van het jaarverslag.
- 5- Vaststelling van de jaarrekening van de penningmeester en de bevindingen van de kascontrolecommissie. Voorstel contributie 1995.
- 6- De benoeming van de nieuwe kascommissie.
- 7- Een korte beschouwing over de a.s. activiteiten.
- 8- De bestuursverkiezing. Aan de beurt van aftreden zijn en herkiesbaar zijn mevrouw J. Stasse en de heer P. Will. De leden kunnen namen van tegenkandidaten indienen tot uiterlijk 15 april a.s.. De voordracht dient schriftelijk geschieden en door 7 leden gesteund te worden. Tevens dienen deze kandidaten vooraf schriftelijk verklaard te hebben dat zij een eventuele benoeming aanvaarden.
- 9- Rondvraag.

P A U Z E

- 10- VERTONING van de DIA-SERIE over de UITSTAPJES naar HISTORISCHE PLEKJES EN STEDEN, die de Vereniging in de loop van vijf jaren heeft gemaakt.
- 11- Sluiting.

De Historische vereniging is er voor de leden. Om de zaken goed te laten verlopen, is het nodig dat er een representatief bestuur is. Hiervoor moeten de leden juist geraadpleegd worden. Zorgt u er daarom voor, als het even kan, dat ook u aanwezig bent op die achttiende om uw stem te laten horen. Hoe meer inbreng van uw zijde, des te beter kunnen de stuurlieden hun werk doen doen.

Het bestuur hoopt dan ook velen van u op deze avond te mogen begroeten.

N O T U L E N van de algemene ledenvergadering der Historische Vereniging Ameide - Tienhoven, gehouden in het oude Stadhuis van Ameide op maandag 13 maart 1995.

Om goed acht uur opent de voorzitter, de heer G. Streefkerk de bijeenkomst en zegt verheugd te zijn dat velen aan de oproep gehoor hebben gegeven deze vergadering te bezoeken.

Vervolgens wordt het officiële gedeelte afgehandeld.

- De notulen van de vorige jaarvergadering 25.04.94 in het tweede nummer 1996 van onze periodiek opgenomen, leveren vragen noch discussies op en worden derhalve akkoord bevonden en vastgesteld.

-Van de Ingekomen Stukken worden enkele afleveringen van tijdschriften genoemd en getoond als voorbeelden van wat er zoal omgaat in de Vereniging.

De jaarverslagen van de secretaris en de penningmeester worden eveneens goedgekeurd en vastgesteld. De kascommissie doet verslag van haar bevindingen: alles is in goede orde bevonden.

Hierna wordt de penningmeester decharge verleend.

De nieuwe commissie zal bestaan uit de heren C. van Toor en Kr. van der Grijn met als reserve de heer H. Manschot.

De contributie blijft voor het komende jaar gehandhaafd op Fl 25,-- .

Bestuursmededelingen: als komende activiteit worden aangekondigd de op te zetten tentoonstelling in 'Open Vensters' over Ameide - Tienhoven in de crisis- en oorlogsjaren en bevrijding.

Tevens wordt aangekondigd dat er een nieuwe uitgave verschijnt, die over dezelfde periode handelt.

De voorzitter vertelt over het herstel der opbaarhuisjes, dat verenigingsleden op zich hebben genomen. Het gebouwtje op de Tienhovense begraafplaats is bijna gereed; aan het Ameidese moet nu een begin worden gemaakt.

Vervolgens meldt hij dat - hoewel onze vereniging er slechts zijdelings bij betrokken is - dat de besprekingen rondom het pontje zo ver gevorderd zijn, dat het wellicht begin mei in de vaart wordt genomen.

Daarna vertelt onze excursieplanner en -uitvoerder, de heer A. M. den Oudsten over de uitstapjes die op stapel staan, te weten een fietstocht op een zaterdagmiddag in juni, eerst overvaren van Ameide naar Jaarsveld, dan via de overkant naar Schoonhoven peddelen en via de pont naar Gelkenes weer terug. In september willen we een dagtocht organiseren naar het vestingstadje Heusden.

De aftredende bestuursleden, de heren H. de Haan en A.M. den Oudsten, die zich beiden herkiesbaar hadden gesteld, worden bij acclamatie herkozen.

Bij de Rondvraag informeren de gebroeders Van der Grijn naar een opslagplaats voor spulletjes om eenmaal te komen tot het opzetten van iets als een museumpje. Volgens A. van der Grijn heeft het bestuur kansen laten liggen.

De voorzitter antwoordt hierop dat ondanks diverse serieuze pogingen tot het verkrijgen van onderdak voor spulletjes, het het bestuur niet is gelukt een oplossing hiervoor te vinden. De situering en de betaalbaarheid spelen hierbij een duidelijke rol. Hij zegt toe dat dit probleem opnieuw uitvoerig in de bestuursvergadering van alle kanten bezien gaat worden.

Hierna wordt dit verenigings-huishoudelijk deel gesloten. In de pauze die volgt, wordt de koffie geserveerd en heeft men gelegenheid nog 's na te kaarten over het te berde gebrachte.

De film over Ameide en Tienhoven in de jaren vijftig doet veler harten sneller kloppen en brengt tongen in beweging.

"Weet je nog van den dieje?"

Enne "O joh, dat is ...", offe "Neeje, is da nie...?"

Menig beeld uit het verleden roept dierbare herinneringen, maar heeft tegelijk iets weemoedigs: zo van iets wat onherroepelijk voorbij is.

Al met al heeft het de aanwezigen een heel mooi stukje dorpscultuur geboden. Wat moet dat een knappe waarnemer geweest zijn, die zoveel in zo goeie snapshots heeft weten vast te leggen. Bedankt!

Na deze zeer geslaagde avond dankt de voorzitter allen voor hun bijdragen aan het welslagen van dit geheel en wenst de vereniging een goed jaar en de leden wel-thuis toe!

HET LEDENTAL

Per 1 januari heeft bedankt de heer H.J. Oosterom, Hazelaarlaan 24 te Ameide.

Als nieuw lid mochten we inschrijven de heer J.B. Veerman, Ardennenlaan 6 te Son bij Eindhoven. Weet u wel van Betonson?

UITSTAPJES

Op zaterdag 11 MEI a.s. - dat is de Landelijke Fietsdag - willen we een EXCURSIE maken naar OUDEWATER, waar de heer Pollemans ons het ouds en schoons van het stadje wil tonen.

Gaan we op de fiets of per auto? Wel, deze jaarlijks terugkerende vraag kunnen we nu nog niet beantwoorden, dat hangt af van de weersconditie en/of van die van u.

In ieder geval noteert u alvast deze datum in uw agenda; u hoort er tegen die tijd meer van.

In SEPTEMBER is de dagtocht aan de beurt. We willen een bezoek brengen aan UTRECHT, hoog en laag. Nee, niet Hoog-Catrijne, maar misschien wel het Catrijneconvent of de Sterrenwacht.

In allen gevalle zoeken we het ook laag, we willen namelijk een tocht door de grachten van de Domstad maken.

Zouden we dit maal volgnummers moeten uitreiken, wie weet!

Welke zaterdag we kiezen, moet nog nader overlegd worden.

JAARVERSLAG OVER DE PERIODE: april 1995 t/m maart 1996

ONZE VERENIGING

Onze vereniging mag zich verheugen in een nog steeds groeiend ledenaantal. Ten opzichte van vorig jaar is dit aantal gestegen met 15 tot 140 leden.

De grootste ledenwinst werd geboekt tijdens onze tentoonstelling in 'Open Vensters' in mei 1995.

ONS CLUBBLAD

Met zo'n ledenaantal zou het niet moeilijk moeten zijn om ons clubblad regelmatig van kopij te kunnen voorzien, maar helaas zijn er maar weinig leden actief bij onze vereniging betrokken. Een aantal extra werkgroepen zou ideaal zijn!

ONZE LOKATIES

Voor onze bestuursvergaderingen en lezingen maken we gebruik van het door de gemeente aan onze vereniging ter beschikking gestelde stadhuis te Ameide. Het raadhuis te Tienhoven, dat door onze vereniging gebruikt werd voor de opslag van onze spullen, is door de gemeente verkocht aan een particulier.

Onze materialen zijn thans tijdelijk elders ondergebracht. We zoeken nog steeds naar een geschikt, en betaalbaar onderkomen, dat mogelijkheden biedt tot zowel opslag en tentoonstelling van ons bezit, als tot documentatiecentrum.

HET BESTUUR

Het bestuur vergaderde het afgelopen verenigingsjaar zes maal, n.l. op 22 maart, 17 mei, 6 september en 8 november 1995 en op 17 januari en 18 maart 1996.

De bestuurssamenstelling is onveranderd ten opzicht van het vorige jaar.

ONZE WERKGROEPEN

- De werkgroep 'Restauratie Knekelhuisjes' heeft het knekelhuisje in Tienhoven opgeleverd. Het is weer fraai object geworden en daarmee voor de sloop behoed.
Met het knekelhuisje te Ameide zal dit jaar een begin worden gemaakt.
- De werkgroep 'Archivering' heeft zich het afgelopen jaar bezig gehouden met het zoeken naar een geschikt archiefsysteem, waarin alle ingangen gemakkelijk terug te vinden zijn.

NEDERLAND VIJFTIG JAAR BEVRIJD

- In het jaar 1995 was het 50 jaar geleden, dat Nederland werd bevrijd van de duitse bezetter. Onze vereniging besteedde aan deze gebeurtenis ruim aandacht door het organiseren van een tentoonstelling in 'Ameide en Tienhoven in WO-II", die gehouden werd van 29 april t/m 5 mei 1995.
Dankzij de medewerking van onze leden, die documenten, foto's, gebruiksvoorwerpen of andere zaken uit die periode aan ons toevertrouwden is het een interessante tentoonstelling geworden die veel bezoekers heeft getrokken, niet alleen uit Ameide en Tienhoven, maar uit de hele regio. De ruimte voor deze tentoonstelling werd belangeloos door 'Open Vensters' ter beschikking gesteld.
- Ten behoeve van en in overleg met onze basisscholen werd over dit onderwerp door onze vereniging een diaserie samengesteld.
- Daarnaast heeft onze vereniging het boekje 'Ameide en Tienhoven in oorlogstijd' uitgegeven, waarin veel herinneringen van onze dorpsgenoten zijn opgetekend.

LEZINGEN

In de afgelopen periode zijn er vier lezingen gehouden:

- Op 7 april 1995 een lezing over het leven en werken van de Nederlandse huisvrouw in de periode '40-'45. Deze lezing werd verlevendigd door het tonen van veel materialen en gebruiksvoorwerpen die getuigden van het grote improvisatievermogen van de huisvrouw in de tweede wereldoorlog.
- Op 15 november '95 een lezing over de Hollandse Waterlinie. Door middel van dia's kregen we een indruk van het ontstaan, de uitbreiding en uiteindelijk de ontmanteling van deze, voor die tijd immense kunstwerken.
- Op 24 januari 1996 een lezing 'Tussen Kunst en Kitsch', waarbij de mogelijkheid bestond meegebrachte voorwerpen te laten taxeren. Van deze mogelijk maakten onze leden, en vele niet-leden een ruim gebruik.
- Op 22 februari 1996 een lezing over de hennep teelt in onze streken. Ten behoeve van onze scheepswerven (touw) had in de periode 1400-1750 vrijwel iedere boerderij een hennepveldje. De hieraan verbonden werkzaamheden vielen samen met de maanden, waarin melk en kaasproductie terugliep, zodat de boer het hele jaar door inkomen had.

De lezingen werden over het algemeen goed bezocht.

EXCURSIES

Dit verenigingsjaar werden twee excursies georganiseerd:

- Een tochtje naar Schoonhoven op 17 juni 1995. Een VVV-gids begeleidde ons en maakte ons attent op details, die ons anders nooit zouden zijn opgevallen.
- Een dagtocht naar Heusden op 30 september 1995. Door de slechte economische omstandigheden is Heusden in de vorige eeuw totaal verarmd, waardoor er bij inwoners geen geld was voor vernieuwingen. Hierdoor is Heusden vrij gaaf bewaard gebleven. Met behulp van subsidies zijn in de jaren 1950-1970 talrijke restauraties uitgevoerd en werden de oude vestingwerken hersteld. Onze excursies tellen een redelijk aantal deelnemers. Het weer schijnt op de deelname van weinig invloed te zijn.

DE OVERKANT

Op 23 maart 1995 werd de Stichting 'De Overkant' een feit. Het pontje naar Salmsteke is op 3 juni 1995 in de vaart gekomen. De drie bestuursleden van onze vereniging, die zich actief met de oprichting van 'De Overkant' hebben beziggehouden, hebben zich, na het officieel worden van 'De Overkant', teruggetrokken.

OPEN MONUMENTENDAG

Het bestuur verheugt zich, dat het geen probleem is vrijwilligers te vinden, die het stadhuisje in Ameide op deze dag willen bemannen. Het aantal bezoekers op deze dag loopt, vergeleken met voorgaande jaren, drastisch terug.

PAARDENMARKT 1995

Traditiegetrouw was onze vereniging op de paardenmarkt weer met een kraam aanwezig.

Omdat onze nieuwe uitgave 'Ameide en Tienhoven in WO II' door velen reeds was gekocht en wij daarnaast niets nieuws meer te bieden hadden, werd onze standplaats minder bezocht dan anders.

H.O.A.

Vrijwel alle historische verenigingen uit de regio, wij ook, hebben zich georganiseerd in een groter verband, het Historisch Overleg Alblasserwaard. Het H.O.A. heeft o.a. ten doel de historische verenigingen te ondersteunen in hun belangen. Dit doel wordt onder meer bereikt door uitwisseling van ervaringen van de aangesloten verenigingen ten aanzien van gehouden lezingen, cursussen en onderzoeken. Daartoe wordt twee keer per jaar vergaderd, waarbij bij toerbeurt één van de aangesloten vereniging als gastheer optreedt.

Beginbalans
per 01 januari 1995

Bank, lopende rekening	4.111,82	Vermogen	17.123,41
Vaste termijn sparen	5.000,--		
Spaarvrij-rekening	7.681,14		
In kas	330,45		
	-----		-----
	17.123,41		17.123,41
	=====		=====

Resultatenrekening
1995

	Ontvangsten	Uitgaven
Rente	760,78	
Giften	90,--	
Contributie	3.512,50	
Verenigingsuitgaven	4.495,65	
Gastbijdrage	47,50	
Vergoeding schoonmaak	1.300,--	
Abonn.+aanschaf goederen		609,50
Presentatie		284,21
Schoonmaakkosten stadhuis		1.215,75
Huur+consumpties		534,95
Honoraria		308,95
Drukwerk verenigingsuitgaven		2.819,40
Budget 2e penningm.		623,05
Expositie Open Vensters		540,99
Restauratie knekelhuis		1.614,73
Restauratie zijdeschilderijtjes		582,80
Voordelig saldo 1994		1.072,10
	-----	-----
	10.206,43	10.206,43
	=====	=====

Eindbalans
per 31 december 1995

Bank, lopende rekening	4.992,66	Vermogen	18.195,51
Vaste termijn sparen	5.000,--		
Spaar-vrij-rekening	7.979,10		
In Kas	223,75		
	-----		-----
	18.195,51		18.195,51
	=====		=====

Rubriek; SCHOONHOVENSCHE COURANT
 Nieuws- en Advertentieblad voor Zuid-Holland en Utrecht
 S. en W.N. van Nooten te Schoonhoven
 Uitgevers.

In deze rubriek hopen wij de komende uitgaven berichten van 100 jaar geleden, zoals die toen in de krant stonden U te brengen. Hiervoor heb ik een bezoek gebracht aan het historisch-archief van de Krimpenerwaard, gevestigd aan de Koestraat te Schoonhoven, daar de courant van ingezien en de berichten van Ameide en Tienhoven **1896.** over de maanden januari en februari van dat jaar opgezocht.

De uitgave over dat jaar begon op Woensdag 1 januari 1896. Het eerste bericht vindt U hierover "de lantaarnopsteker" en de verpachting van de Waag. J.G. van Krimpen wordt met algemene stemmen benoemd, roerende eensgezindheid dus, wat de inkomsten van de verpachting van de Waag betreft, ook toen liepen de inkomsten terug.

*Ameide, 30 Dec. Door den Raad dezer gemeente is met algemeene stemmen benoemd tot lantaarnopsteker de benoemde nachtwaker dezer gemeente J. G. Van Krimpen.

— De op 27 Dec. ll. plaats gehad hebbende publieke verpachting der gemeentewaag, voor den tijd van 3 jaren, heeft opgebracht f 40 per jaar, zijnde f 12 per jaar minder dan bij de vorige verpachting.

4 januari, alweer een vermelding in de courant e.e.a. over het voorkomen van het nieuwjaarswenschen voor geld.

*Ameide, 1 Jan. De commissie tot ondersteuning bij buitengewonen nood alhier hield heden, daartoe door eenige milde gevers in staat gesteld, eene uitdeeling van feestgaven ter voorkoming van het nieuwjaarswenschen aan de huizen; aan de 90 hoofden van behoeftige huisgezinnen, die zich aanmeldden, kon naar gelang en sterkte van het huisgezin resp. f 3, f 2,50, f 2 en f 1 worden uitgereikt.

§Ameide, 6 Jan. Op jl. Nieuwjaarsavond is een wielrijder, toen hij de sluis onder deze gemeente passeerde, van zijn fiets afgegooid en mishandeld. 't Is te hopen dat zij, die daaraan hebben meegedaan, flink zullen gestraft worden. Als men nog niet beschaafd genoeg is om onze wegen vrij en veilig te doen zijn, dan moet die veiligheid maar door vrees voor straf verkregen worden.

in de courant van 8 jan.
 is ook een goeie

In het berichtje in de kolom vervolg der Nieuwstijdingen blijkt dat de bibliotheek het toen ook al goed deed

Vervolg der Nieuwstijdingen.

*Ameide, 7 Jan. Het gebruik, dat van de Nutsbibliotheek alhier gemaakt wordt, neemt nog voortdurend toe. Wekelijks worden nu 70 à 80 boeken ter lezing afgehaald. Heeren commissarissen hebben een catalogus samengesteld, die tegen 10 cent per ex. voor ieder verkrijgbaar is.

Het aantal "vergunningen" lag toen beduidend hoger als nu

*Ameide, 9 Jan. In deze gemeente zijn 10 vergunningen voor den kleinhandel in sterken drank, waaronder 1, waar van Zaterdag-avond tot Maandag-morgen niet verkocht wordt. Aan vergunningsrecht is in het afgelopen jaar ontvaangen f 306,25.

Ysclub "Hollandia" wist toen al van samenwerken

*Ameide, 9 Jan. In eene heden algemeene vergadering van de ysclub "Hollandia" alhier, is met meerderheid van stemmen besloten toe te treden tot den ijsbond "Alblasserwaard."

Op Woensdag 22 jan. 1896 weet de courant het aantal arbeidsvergunningen te melden over het jaar 1895, zo te zien duidelijk gericht op teenverwerking en mandenmakerij.

*Ameide, 20 Jan. Gedurende het jaar 1895 zijn in deze gemeente afgegeven 62 arbeidskaarten; daarvan 42 voor teenschillen, 16 voor mandenmaken, 1 voor hoepelmaken en 3 voor andere beroepen of bedrijven.

Wat een brieven, ook toen al, let op 1 expressebrief, wat zal dat geweest zijn?

Nog een drietal berichten uit de courant van 28 februari 1896, waaronder een gebeurtenis te Tienhoven

*Tienhoven, 19 Febr. Het 3-jarig paard van den landbouwer v. L. alhier, waarmede hij heden voor de tilbury uitreed, schrikte, ging op hol en kwam nabij het slot Herlaar onder deze gemeente in botsing met een stuk teen, daar op den binnenberm staande. De schok was hevig, zóó, dat paard en rijtuig aan de buitenzijde van den dijk terecht kwamen; het paard zelfs in de rivier. Alleen het rijtuig was beschadigd; voerman en paard kwamen er gelukkig ongedeerd af.

§§Ameide, 27 Jan. Gedurende het jaar 1895 werden door het Postkantoor alhier:

Ontvangen.		Verzonden.
Gefrankeerde brieven	16468	15649
Lokaal brieven	21	—
Ongefrankeerde brief.	97	17
Briefkaarten enkele	7238	5680
Id. dubbele	88	37
Dag- en Weekbl. en verdere godr. stukken	72280	8864
Dienstbrieven	3414	2915
Monsters of Stalen	131	91
Expresse brieven	1	—
Aangeteekende brieven	183	231
Idem met aangeg. gelds- waarde ad	f 32728,11	f 65294,18
Postwissela 861 ad „	9807,16	1078 ad f 12843,57*
Postkwitant. 617 „ „	7866,27*	53 „ „ 545,92
Postpakk. 1149,		662
waaronder 61 ver- rekonpakkett. ad „	416,95	2 „ „ 62,75*

**Ameide, 20 Febr. Na gehouden examen zijn tot de Rijksnormaallessen alhier toegelaten 3 vrouwelijke leerlingen: A. C. Van der Hoeven van Hagestein, E. M. Vink van Leksmond en J. Aanen van Langerak, en 2 mannelijke: J. Baron van Nieuwpoort en A. C. v. Kooij van Ameide.

*Ameide, 27 Febr. Alhier is deze week een geval van diphtheritis voorgekomen met doodelijken afloop. Steeds doen zich ook nog enkele gevallen van mazelen voor.
— Tegen C. M., mandenmaker alhier, is geverbaliseerd wegens overtreding der arbeidswet.

Tot zover de berichtgeving over de maanden januari en februari van 100 jaar geleden.

Ik hoop de Schoonhovensche Courant van 1896 nog derder voor U door te nemen en zal U op de hoogte brengen van de voorvallen die daarin vermeld zijn over Ameide en Tienhoven.

aldert m. den oudsten

Vergane glorie aan de Rivier
(of wel "de Voorzitter vertelt")

Met deze wat geromantiseerde betiteling wil ik trachten de vele bedrijvigheden ten tonele te brengen, die zich vanaf de 20-er jaren op de Loswal of daaromtrent hebben afgespeeld, en die mij in mijn persoonlijke herinneringen zijn bijgebleven. Deze geschetste beelden zijn misschien wat minder historisch verantwoord te noemen, maar toch wel de moeite waard om aan de vergetelheid te onttrekken en door te geven aan hen die er belangstelling voor hebben. Deze verhalen zijn tevens een Ode aan onze ploeterende voorouders.

In de tijd dat het autoverkeer nog in de kinderschoenen stond, was het kleinschalig scheepvaartverkeer een belangrijke schakel in de samenleving en door onze ligging aan de Rivier bracht dit verkeer een welkome bron van bedrijvigheid, en verschaftte dit aan vele personen in ons Stedeke brood op de plank.

Een groot aandeel in deze bedrijvigheid bestond uit de manden- en hoepelindustrie, welke produkten met paard en wagen, maar ook wel per handkar naar de Loswal werden gebracht en dan verder met de kleine zeilschepen van onder meer de familie Diepenhorst naar elders werden afgevoerd.

Op dezelfde wijze zorgden ook de beurtschepen van de families Roodhorst en Sturrie voor vervoer van allerlei stukgoederen zoals fruit en fijn mandwerk naar Rotterdam en omstreken. Verder waren er nog de scheepjes van familie De Bruin en familie Westerhout, die voornamelijk zand en grind handmatig uit de rivier baggerden en dit materiaal met kruiwagens op de Loswal deponeerden. Het zand was bestemd voor de bouw en het grind werd grotendeels gebruikt voor onderhoud van polderwegen en -dijken. Zelfs de Prinsengracht, Molenstraat en de Achterweg (nu Van Puttestraat) waren grindwegen, gemaakt van dit materiaal. In het vervoer hiervan speelde Piet Peterse met zijn paard en wagen een grote rol.

In de herfst kwamen nogal wat schepen geladen met pulp, bestemd voor veevoer voor de wal. Het spul werd met manden uitgedragen naar de gereed staande boeren-kiepkarren voor verder vervoer naar de bestemmingen. In dezelfde periode verschenen ook nog schepen met steenkool, wat aan boord werd opgezakt en dan naar de wal gedragen voor verder vervoer.

Voor al deze los- en laadwerken bestond min of meer een vaste kern van werknemers, die toendertijd geleid werden door een Voorman, Aai van de Heuvel en wat later Bram Vermeulen. Dit beroep was over het algemeen vrij zwaar en bovendien nogal vuil, maar de verdiensten waren daardoor wat hoger dan normaal. Behalve deze bedrijvigheden op de Loswal, was ten westen hiervan nog een andere los- en laadplaats, die met zijn zware houten afrit en landhoofd aan de rivier aan talrijke schepen een ligplaats bood.

Dit landhoofd dat resorteerde onder de naam **Algemeene Aanlegsteiger Ameide**, was in bezit van enkele aandeelhouders, te weten: de molenaars Willem Bor van Sluis en Janus Kruyt van de Benedendam, boerenpaarden- en meelhandelaar Gerrit Terlouw van de Prinsengracht, fruitkoopman Gert Terlouw van Het Eind, timmerman Manus Diepenhorst van de Achterweg (nu Van Puttestraat), timmerman Gerrit Diepenhorst uit de Pompstraat (nu Nieuwstraat), winkelier Leo de Jong van de Dam, Arie Bouter uit het café "De Stoomboot" op de Hogendijk en de supervisor van dit gezelschap, de heer Kortland uit Schoonhoven.

Arie Bouter uit het tegenover gelegen café "De Stoomboot" fungeerde als beheerder van deze instelling met als roepnaam "Bouwbaas".

De schepen die hier regelmatig aanmeerden waren meestal voorzien van dieselmotoren en een eenvoudige los-laadconstructie. Hun ladingen bestonden grotendeels uit los gestort graan in de ruimen, die via de haven van Rotterdam hun bestemming vonden bij de molenaars Bor en Kruyt. Het graan werd aan boord opgezakt en afgevoerd met paard en wagen. Enkele jaren later met de eerste vrachtauto in Ameide, een zeer zwaar geconstrueerd voertuig, voorzien van massieve banden, welke een topsnelheid had van maar liefst 12 km per uur. Verder kwamen er regelmatig beurtschepen en bodediensten en kleine vrachtboten van de "Rederij op de Lek" afgemeerd, die via diverse plaatsen aan de rivier hun goederen zelfs in Arnhem, Utrecht, Amsterdam, Dordrecht en de Zaanstreek bezorgden.

In het begin van de 30-er jaren is de houten afrit vervangen door een steviger constructie aan de oostzijde, welke nog aanwezig is. Op de betonnen keermuur aan de rivierzijde zijn de initialen A. A. A. nog zichtbaar. De aanlegsteiger heeft nog dienst gedaan tot medio 1946, daarna is het houten landhoofd afgebroken.

Naast deze genoemde activiteiten aan de Rivier, mogen we vooral het fenomeen "De Rederij op de Lek" niet vergeten, want dit is bijna een hoofdstuk apart en spreekt het meest tot de bevolking.

Deze maatschappij beschikte over een eigen aanlegsteiger gelegen tussen de Loswal en de A.A.A.-steiger. De fraaie salon-raderboten spraken het meeste tot de verbeelding en dezen hadden een dagelijkse dienstregeling Rotterdam - Culemborg, visa versa en deden dan alle plaatsen langs de Rivier aan. In Ameide kwam een boot om 8 uur 's morgens en 4.30 's middags richting Rotterdam en een boot om 11.00 uur richting Culemborg.

Deze stoomboten, die nog met steenkool werden gestookt, vervoerden zowel passagiers als stukgoederen en vervulden toendertijd een niet te onderschatten verbinding met de buitenwereld. Het was dus niet verwonderlijk, dat als men maar even tijd kon maken, in groten getale bij de afmering aan het "Hoofd" aanwezig wilde zijn. Vooral op zondagen was dit zeer in trek en werden bij de houten balie langs de waterkant alle dorpsnieuwtjes uitgewisseld.

De buitenwereld liet zich overigens ook niet onbetuigd en bezocht Ameide. Zoals bijvoorbeeld de vele Kerseneters uit Rotterdam, die de vele kersen-boomgaarden op de Hogewaard bezochten. Dit bracht heel wat leven in de brouwerij en tegelijkertijd wat geld in het laatje.

Het stukgoederenvervoer was velerlei en bestond onder andere uit: pluimvee, varkens, schapen, koeien, fruit, mandwerk, kruiwagens, tot zelfs handkarren geladen met bloeiende meidoornzakken gingen mee voor de Markt in Rotterdam. In mindere mate kwamen goederen retour: houtwaren, tropisch fruit, diverse huishoudelijke goederen en zelfs grote ijsblokken, die bestemd waren voor de vleeskoeling bij de slagers.

In die tijd was toen de ouwe Gerd de Bie, later zijn zoon Gerrit, de baas op het Hoofd, die per kruiwagen of handkar zorgde voor de bestemming van deze goederen.

Behalve de Raderboten voer er ook nog een speciale koeienboot, die eenmaal per week afmeerde om 4.00 'smorgens en na het inladen van de koeien, die van heinde en verre uit het achterland waren aangevoerd, weer vertrok naar de Markt in Rotterdam.

De bootdiensten zijn vanwege de beschietingen op de Rivier in 1941 gestaakt, tijdens de jaren 1945-1946 is er nog wat onregelmatig afgemeerd en later is de

steiger met hoofd afgebroken. De tijden waren inmiddels drastisch gewijzigd. Het oprukkende autovervoer had de toekomst. Bovendien was de manden- en hoepelindustrie ten dode opgeschreven, waardoor op de Loswal nog maar weinig bedrijvigheid heerste.

En zo is het beeld van bedrijvigheid aan het water tot het verleden gaan behoren.

Uw voorzitter, G. Streefkerk.

MUSEUM DE KOPEREN KNOP historisch en cultureel centrum

FOTOWEDSTRIJD 'INDUSTRIEEL ERFGOED'

1996 is het jaar van het industrieel erfgoed. Daarom heeft Museum De Koperen Knop in Hardinxveld-Giessendam een fotowedstrijd uitgeschreven, met als onderwerp 'Industrieel Erfgoed in de Alblasserwaard'.

INDUSTRIEEL ERFGOED

Dit is een officiële benaming voor alle gebouwen en installaties, die herinneren aan een vroege industriële ontwikkeling. Molens, gemalen, fabrieksgebouwen, sloopshellingen, kranen, machines, sluizen, bruggen, veerstoepen enzovoort. Maar ook restanten daarvan behoren erbij.

Eigenlijk alles dat aan industrie en techniek herinnert van voor de Tweede Wereldoorlog komt in aanmerking voor de benaming 'Industrieel Erfgoed'.

FOTOWEDSTRIJD

Ter gelegenheid van Open Monumentendag -14 september 1996- organiseert streekmuseum De Koperen Knop in Hardinxveld-Giessendam een grote fotowedstrijd, waaraan iedereen kan meedoen:

- 1 De foto's mogen in kleur of zwart-wit worden ingeleverd.
- 2 Ze dienen bij voorkeur de afmetingen 18 x 27 cm te hebben.
- 3 Op de achterzijde van de foto's moet duidelijk naam, adres en telefoonnummer (bij kinderen ook de leeftijd) worden vermeld.
- 4 Iedereen mag maximaal 2 foto's inzenden.
- 5 De foto's moeten voor 31 augustus 1996 in bezit van het museum zijn.

BEOORDELING

Alle voor 31 augustus 1996 ingezonden foto's worden beoordeeld door een deskundige jury, waarin ook vakfotografen zitting hebben. Voor de inzenders van de beste foto's zijn vijf aantrekkelijke geldprijzen beschikbaar.

De beste foto's worden tijdens Open Monumentendag in het museum geëxposeerd. Inzendingen kunt u sturen naar het secretariaatsadres: Buitendams 51, 3371 BA Hardinxveld-Giessendam.

Oude ansichtkaarten verzamelen is een boeiende hobby. Vooral als je dit kunt combineren met een stukje regionale geschiedenis.

Ongeveer 15 jaren geleden ben ik met deze hobby begonnen. Eerst verzamelde ik alleen kaarten van mijn geboorteplaats Schoonhoven, maar al snel breidde ik mijn verzameling uit met kaarten van de omliggende plaatsen.

Naast deze topgrafische verzamelingen ben ik begonnen met een themaverzameling met als onderwerp: *De Raderboten op de rivier de Lek*. Dit boeide me enorm omdat mijn vader vele jaren op de veerpont in Schoonhoven gevaren heeft en mijn grootvader, IJ. Verveer, op de Lekboten.

De Reederij op de Lek

In de jaren veertig van de vorige eeuw ontstond een groot aantal bootdiensten van lokale origine op de grote steden. Voor die tijd kenden de kleine watersteden langs de grote rivieren wel de stoomboten die langskwamen voor het vervoer van personen en goederen maar door de onregelmatige vertrektijden was dit verre van ideaal. Daarom werd op 8 mei 1857 de "Stoombootdienst op de Lek" opgericht. Doel was het exploiteren van een geregelde stoombootdienst van Schoonhoven op Rotterdam/Dordrecht.

De dienst werd aangevangen met de stoomboot "Schoonhoven", ingericht voor zowel personen als voor goederenvervoer. In 1876 werd voor het eerst gebruik gemaakt van een raderstoomboot namelijk de "Schoonhoven 2".

De verbinding tussen Rotterdam/Dordrecht en Schoonhoven werd al spoedig uitgebreid tot Culemborg. Op bijgevoegd kaartje is te zien welke plaatsen allemaal werden aangedaan.

Culemborg, Hagestein, Vreeswijk, Vreeswijk, Vianen, Klaphek, Leksmont, Jaarsveld, Ameide, Koekoeksveer, Langerak, Nieuwpoort, Schoonhoven, Ammerstol, Groot Ammers, Bergambacht, Nieuwe Veer, Streefkerk, Opperduut, Nieuw Lekkerland, Lekkerkerk, Middelweg, Elshout, Krimpen a.d. Lek, Slikerveer, Bolnes, Kralingsche Veer en Rotterdam/Dordrecht.

Voor de prentbriefkaartverzamelaar is het gevolg wel dat bij al deze plaatsen gespeurd kan worden naar kaarten van de Lekboten.

Bekende namen van de schepen zijn de "Vreeswijk", de "Culemborg", de "Lekboot" en de "Reederij op de Lek". Vanaf 1912 werden de schepen genummerd van 1 t/m 12. Dit nummer is vaak op de zijkanten van het schip te zien.

Na de moeilijkheden van de Eerste Wereldoorlog trad er van 1918 tot 1928 een grote bloeiperiode in waarbij zowel het personen- als het goederenvervoer een enorme vlucht nam. In deze tijd ging de Reederij zich ook op autovervoer richten en werden er in aansluiting op de eigen bootdiensten busdiensten ingesteld.

Voor de Reederij werd het vervoer over water rond de Tweede Wereldoorlog steeds moeilijker. Op 28 februari 1948 werd de Lekdienst uiteindelijk stopgezet.

Een boot is na al die jaren bewaard gebleven en zelfs in oude glorie hersteld. De voormalige "6" is in 1976 als raderboot Kapitein Kok weer in de vaart genomen. Dit schip onderhoudt nu geen geregelde lijndienst, maar wordt gebruikt voor feesten e.d.

Het leven rond de Lekboten

Het gehele dorps- en stadsleven was verweven met de "Reederij". De aanlegsteiger, aangeduid als het Veer, vormde het centrale punt in de Lekdorpen en -stadjes. Hier stonden altijd wel mensen te kijken. De walbaas stond gereed om de goederen in ontvangst te nemen. Jongens waren bereid om vaatjes bier te rollen. In Culemborg, Ameide en Schoonhoven waren hele families die bij de rederij werkten.

Voor wie in een van de plaatsen langs de Lek woonde, was de Lekboot het aangewezen vervoermiddel. Iedereen, ongeacht rang of stand, ging met deze imposante boten die wel duizend passagiers tegelijk konden vervoeren, mee.

Mijn verzameling:

Tijdens mijn bezoeken aan ansichtkaartenbeurzen probeer ik steeds mijn verzameling uit te breiden. Ik probeer zoveel mogelijk ansichtkaarten van aanlegplaatsen van de boten te vinden. Nog mooier is het als er dan ook nog een Lekboot in volle glorie op staat. Passagiers op de boot en op het steiger verlevendigen nog meer de ansichtkaart en de ansichtkaartenverzamelaars spreken van een topper. Nog boeiender is het om bij al deze plaatjes een praatje te maken, waardoor de geschiedenis nog meer gaat leven.

Zijn er veel ansichtkaarten van de Lekboten?

Dit verschilt per plaats sterk. Van plaatsen zoals Schoonhoven en Culemborg zijn er tientallen verschillenden gemaakt tussen 1900 en 1950. Van dorpen als Ammerstol en Nieuwpoort zijn er slechts enkele kaarten. De kaarten van Ameide kom je ook echt niet op iedere beurs tegen. Vooral de bruine fotokaarten zijn zeer zeldzaam. De uitgevers zijn bijv. Boekhandel Hansum uit Ameide, Uitgeverij C. Stam en G. Bouter, Uitg. Van Nooten en De Gruiter uit Schoonhoven, J.F. Oosterom sigarenwinkelier uit Ameide, K. Verhoef uit Ameide en uitgeverij Bromografia.

Boeken:

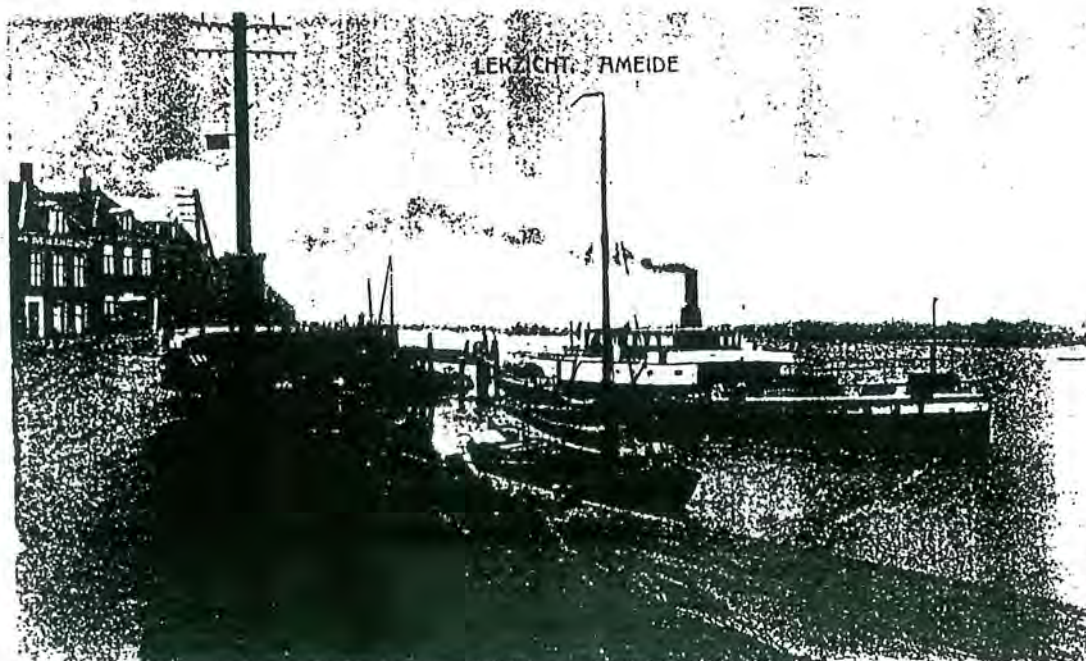
Veel uitgebreidere informatie vindt u o.a. in het schitterende boek "Van Stoomboot Schoonhoven tot Raderboot Kapitein Kok" van W.J.J. Boot.

Voor wie de sfeer op de Lekboten nog meer wil proeven verwijs ik naar de boeken van Herman de Man.

Voor informatie over de Lekboten houd ik me van harte aanbevolen. Mocht u iets over de aanlegplaats Ameide te vertellen hebben dan hoor ik dat graag.

Mocht u ansichtkaarten willen ruilen of verkopen dan houd ik me natuurlijk ook van harte aanbevolen.

I.J. Verveer, Walnootstraat 63, 2871 RX Schoonhoven. 0182-387874

Verslag van de lezing, gehouden door de heer H. Hoogendoorn op 22 februari 1996.

Rond 1500 is er sprake van hennep-teelt in het Graafschap Holland op die plaats, die men heden ten dage aanduidt met "Het Groene Hart", dus ongeveer ten zuiden van Amsterdam, het grensgebied van Holland en Utrecht en boven Dordrecht alsmede de Alblasserwaard.

Dit gebied is ontgonnen in de 11e en 12e eeuw en bestond uit lange smalle kavels loodrecht op rivieren en belangrijke wegen.

Het merkwaardige is dat Het Groene Hart helemaal niet geschikt is voor akkerbouw, het is erg drassig en nu hoofdzakelijk grasland, maar wel vond er dus hennep-teelt plaats!

Op de smalle lange kavels werd alleen maar hennep-teelt bedreven in de directe nabijheid van de hoeve, meestal op de kop van de kavels. Een hoeve in het midden of achteraan de kavels was uitzondering.

De hennep-landjes waren erg klein met aan de randen rondom begroeiing en omringd door greppels en water.

Men weet veel over de hennep-teelt (ook wel kennep genoemd) omdat er relatief veel over te vinden is in de archieven. Dit kwam omdat er in de late Middeleeuwen nogal verzet was tegen de heffing van de tienden, zoals bij graan gebruikelijk was. Dit gaf nogal eens processen en de archiefstukken geven een duidelijk beeld van de hennep-huishouding en de perceelsgrootte, vooral als er sprake was van een schikking, en de heffing werd geheven naar perceelsgrootte, die dan nauwkeurig werd vastgelegd. Er zijn zelfs nog complete boekhoudingen voorhanden.

De grote bloei van de hennep-teelt lag ongetwijfeld in de Gouden Eeuw, want die bloei is onlosmakelijk verbonden met de scheepvaart.

Toen de V.O.C. talrijke schepen liet bouwen en toerustte, was er een gigantische vraag naar hennep, de grondstof voor de enorme bergen touw en zeildoek, waarmee dergelijke schepen werden opgetuigd. Tijdens de bouw van de Batavia, een replica van een V.O.C.-schip, dat onlangs werd voltooid, is gebleken dat er tonnen (!) hennep nodig zijn voor 1 schip. Bovendien was er naast de scheepsbouw ook nog hennep nodig voor het vervaardigen zeildoek voor de molens (aan de wieken) en er werd van hennep een grof soort linnen gemaakt, geschikt voor werkkleding.

Tijdens de bloei van de hennep-teelt, begin 17e eeuw, deed 94% van de boeren in het aangegeven gebied aan de verbouw van hennep.

De kleinschalige kaveltjes, hennep-landjes (of ook wel hennepwerfjes genoemd) waren opgehoogd en omringd door water. Het was namelijk erg belangrijk dat de waterhuishouding goed geregeld kon worden, omdat in de zaaitijd het water moest kunnen worden afgevoerd in verband met verrotting van het zaaigoed, maar in de groeitijd moest veel water kunnen worden aangevoerd, omdat de hennepplant een snelle groei doormaakt. (De planten worden wel 2 meter hoog.)

De grond moest zeer intensief worden bewerkt, omdat de grond in de genoemde streek bepaald niet geschikt was voor akkerbouw. Handmatig (vanwege de geringe afmetingen van de landjes) moest gespit en geëgd worden en veel koemest worden ingebracht. Zware bemesting was vooral ook nodig, omdat geen wisselbouw werd toegepast, steeds hetzelfde werfje werd voor de hennep-teelt gebruikt.

Mei - juni was de zaaitijd en in 3 a 4 maanden stonden er planten van ongeveer 2 meter. Het was wel een betrouwbare plant, men kon elk jaar op een oogst rekenen,

mits er geen calamiteiten van buitenaf plaats vonden zoals in 1672, het bekende Rampjaar.

Hennep is tweehuizig, dat betekent een vrouwelijke plant en een mannelijke plant, die er beiden heel verschillend uitzien. Deze 2 soorten planten kwamen door elkaar op, maar moesten gescheiden handmatig worden geoogst. Een heel gedoe dus!

De mannelijke planten werden vroeger geplukt en waren daardoor wat kleiner en leverden fijnere vezels op, geschikt om zeildoek van te produceren.

De vrouwelijke planten moesten (1 maand) verder rijpen om zaad te kunnen dragen. Deze planten moesten worden gedroogd om het zaad te kunnen winnen. Omdat het zaad oliehoudend is, werd het behalve om weer uit te zaaien ook gebruikt voor de produktie van olie, vernis en zeep, met als eindprodukt veekoeken.

De grotere en grovere vrouwelijke planten werden grotendeels voor touwproduktie gebruikt.

Na de oogst werden de planten in water gelegd om te roten. Dit is een rottingsprocedé, waarbij de bastvezels loskomen van de houtige stengel. De mannelijke planten hoefden korter te roten dan de vrouwelijke. De sloten en watergangen werden door dit roten erg troebel en ongeschikt voor drinkwater en daarom is in de waterschapsarchieven te vinden welke sloten wel en welke niet gebruikt mochten worden.

Na het roten moest de hennep gedroogd worden, zodat het kon worden opgeslagen voor de volgende bewerking. Dat bewerken gebeurde in zogenaamde braakhutten, die wegens brandgevaar op enige afstand van de boerderij stonden op kleine akkertjes, omgeven door griendhoud om de wind te keren, bovendien omringd door water. In een doorsnee braakhut trof men twee braken aan en een hekel. De boven de oven drooggestookte stengels werden met de braken gebroken om de laatste houtige resten te breken. Tot slot werd het spul door de hekel gehaald en geklopt om de laatste houtsnippertjes uit de vezels te krijgen. Om een witte kleur te krijgen werd de hennep geloogd.

De vrouwelijke planten voor touwproduktie hoefden niet te worden gebrakt maar werden geschild, waardoor het touw sterker werd.

Hennibraak en achterbok, tek. P. Verhagen

Aan het einde van de 19e eeuw gaat de zeilvaart ter ziele, en bovendien zijn er andere vezels in opkomst

Het genoemde hennepgebied wordt een kaasgebied

Archieven van waaggebouwen (waar alle verhandelde produkten passeerden en geregistreerd werden) geven inzicht in de verhouding van de produkten: naast de hennepsteelt is er produktie van kaas en vlees.

Deze drie produkten geven de boer namelijk het hele jaar werk: in de nazomer lag de nadruk op de kaasproduktie, in de slachtmaand was dat vlees en de verwerking van de hennepplanten gaf in de wintermaanden volop werk. In het voorjaar en de zomer had men de handen vol aan het vee en verkrijgen van hooi.

Heeft de hennepsteelt nu nog toekomst?

Voor de produktie van drugs zijn veredelde planten nodig en deze teelt vereist veel warmte. Bovendien is de teelt van deze planten niet legaal.

Maar men is wel aan het experimenteren met de traditionele hennepplant en de toepassing ervan. Ongeveer 900 ha. wordt met hennep bebouwd. Men denkt aan het maken van papier en textiel van de vezels en van de houtige plantedelen zouden gebruiksvoorwerpen geperst kunnen worden.

Misschien rijden er in de volgende eeuw wel auto's op hennepolie. Zo zou de hennepplant dan gebruikt kunnen worden voor milieuvriendelijke alternatieven van allerlei produkten, die nu een aanslag plegen op ons milieu.

Braakhuut, tek. P. Verhagen

BROODOORLOGJE OP AMEIDE

Ten tijde dat Jonkheer Hendrik van Brederode van Bolsweert als drossaard van Ameide en Tienhoven fungeerde en de vrede van Munster nog maar een jaar oud was, woonden er op Termei twee bakkers: *Dirck Cornelisz. Pelt* en *Paulus Hendriksz.* Die twee hadden behalve hun bollen ook elkaar opgewarmd over het gewicht, dat ze volgens het Termeise schepengerecht aan hun brood moesten geven: 't Gewicht van het dagelijks brood heette in die tijd de 'rije' van het brood*) en dat werd steeds door de schout en de schepen-burgemeester gecontroleerd.

'Pauw', zei Dirk op een goede dag in 't voorjaar van 1649, 'we worden dagelijks door het gerecht opgelicht; die burgemeester Snoeck heeft ons 'belaesert'; de rijke is op ieder pond een half lood te zwaar; moeten we het maar altijd gedogen iedere dag heel Termei bij ons in de kost te hebben? Daar moet een eind aan komen!'

Maar het is veel gemakkelijker onder elkaar te kankeren, dan bijtijds zijn mening aan de autoriteiten kenbaar te maken en meestal hebben er van te voren zoveel gemoedsbewegingen plaats gehad, dat men op 't ogenblik van de mededeling aan de overheid zo opgewonden is, dat er vaak te harde woorden vallen, omdat de ziel tot een soort ontplofing komt.

Op een dag in September, toen de beide bakkers op hun land aan het werk waren geweest, ontmoetten ze in het veld de burgemeester Gerrit Thomasz. Snoeck. Dirk trok de stoute schoenen aan en sprak hem aan. Hoe het daarbij ongeveer toeging kunnen we opmaken uit de verdediging van mr Albert Wasman, die later voor hem pleitte, waarbij we in ogeschouw moeten nemen dat de advocaat natuurlijk alles in het voordeel van zijn client verzachtte:

'Hij (Dirck) seijde, dat alsoo de Backers Rije binnen Ameyde op
'ijder pont terwen ende roggenbroot een half loot swaerder was
'gestelt als wel binnen Vianen; de Backers van Ameyde veel
'instantien hadden gedaen omme te moogen hebben soodanige rijke
'als die van Vianen waeren hebbende;
'dat geduerende 't selve verschil gebuert is, dat den gedaegde
(-gedagvaarde Dirck) 'geassocieert met eenen Paulus Hendricus in
'het velt ontmoetende den persoon van Gerit Thomasz. Snoeck
'Burgem.^r der voorsz. Stede den zelve in alle beleeftheyt heeft
'aengedient, dat de rijke voor de Backers te swaer was; versoekende
'daerom dat haerluy soude gegeven worden een rijke gelijk als tot
'Vianen.
'Waerop de voorsz. Burgem.^r geantwoort hebbende, dat den ge-
'daechde aan sijn huijs soude comen, of diergelijcke woorden; de
'saeck op die tijt daer bij gebleven is

*) In "Een Kleine Geschiedenis van het Land van Vianen" wordt het "rijdinge" genoemd. (blz. 36 en 219).

De burgemeester was er niet van gediend in het openbaar te worden aangesproken en dat maakte schijnbaar een komieke indruk op zijn beide dorpsgenoten, want iedereen kent daar iedereen en al werd boer Snoeck voor een bláuwe Maandag tot schepen-burgemeester benoemd, wilde dat niet zeggen, dat hij nu naast zijn schoenen moest gaan lopen. De beide bakkers hieven dan ook quasi verschrikt bij wijze van groet hun hoed een halve meter steil de hoogte in en zeiden: 'Purdon.... purdon', waardoor ze voor het gerecht beschuldigd werden van 'salva impertinenta' (- onbeschaamde groet).

Nog een dag of wat hebben Dirk en Paulus de zaak aangezien en de 16de September zijn ze gaan staken, zodat Termei zonder brood zat. Die avond liep de herberg van de Termeise schout *Bastiaen Aertsz. Pinsen van der AA* *) stampvol en de gasten gaven duidelijk hun misnoegen, zij het dan schertsend, te kennen over de broodoorlog en er ging een hoeraatje op, toen de beide rebellen binnentraden. Schout Bastiaen fronschte wel even het voorhoofd, maar hield zich, terwijl hij ijverig tapte, op de vlakke. Het enige wat hij zei, toen men hem toevoegde: 'Geef ze toch een nuwe rije!' was: 'Ze hebben een goeie rije', waarop Dirk uitviel: 'Dat hebben ze nou al twintig keer gezeed en ik blijf er bij; het scheelt een half lood op 't pond met de Viaanse rije!'

De gerechtsbode *Hermen Claesz. van Hemelgeest* lachte fijntjes, toen men zijn mening vroeg, maar hij noch zijn zoon de substituut-bode *Claes Hermensz. Hemelgeest* lieten iets los, hoewel ze er meer van wisten; want die middag was Hermen met een rapport over de staking naar Vianen gezonden, waarin schout en burgemeester schreven, dat de Termeise bakkers weigerden, omdat Ameide vanouds bakte naar het Schoonhovense gewicht 'zijnde een half loot lichter dan dat van Vianen; bovendien was de korenmaat ider Schoonhovens schepel een gedeelte kleynere als tot Vianen; het Schoonhovens schepel was vanouds tot Ameyde gebruyckt; tot Vianen vont men 20 mudde in 't Last ende tot Ameyde ofte Schoonhoven 21 mudde in 't Last.'

Bovendien was er een boodschap aan de Viaanse burgemeester gezonden, dat de bode 18 September gezonden zou worden: 'om een goet gevalueert wichte der Stede Vianen te haelen om daer mede de Ameydese wichte te proberen.'

De zaak werd dus grondig door de schout aangepakt en 17 September liet hij nog eens nadrukkelijk de oude rije bij de bakkers aanbieden, maar de staking ging voort.

Toen Hemelgeest de volgende middag met de gevalueerde wichte in de herberg van Pinsen verscheen en een kroes bier bij de schout bestelde om het stof van de Lekdijk uit zijn keel te spoelen, nam de waard een grote kan om nieuwe voorraad voor de gaande en komende man te tappen; en om te vertellen hoe het verder verliep:

'verclaeren wij Bastiaen Aert Pinsen, schout ende Gerrit Thomas-sen Snoeck, dat ter wijlen wij doende waren om de voorsz. proeve te doen (d.w.z. de gewichten controleren) dat in die tijdt bij ons inde kamer gecomen sijn Dirck Cornelis Pelt ende Paulus

*) Dit geslacht komt in de volgende verhalen nog herhaaldelijk ter sprake: o.a. een Aert Bastiaensz. Pinsen, die in 1728 te Vianen geradbraakt werd.

'Hendricksz. backers alhier, ende incomende alle de impertinente (- onbeschaamde) woorden gesproocken ende gebruyckt sijn geweest bij Dirck Cornelis Pelt; *gelijck breder bij de verclaringe van Hermen Claesz. van Hemelgeest, gerechtsboode, ende Claes Hermensz. van Hemelgeest, gesubstitueert-boode, beijde* alhier te sien is:

'des t'oirconde geteijckent op de 19 Sept. 1649

'Bastiaen Aert Pijnsen, Schout
'Cornelis Bastiaensz Neck
'Gerrit Tomasz. Snoeck.' *)

In het voorgaande vinden we de verklaring van de Hemelgeesten aangekondigd en als die zoiets in hoogst eigen persoon doen, valt er voor ons, stervelingen niet aan de juistheid te twijfelen. Welke streekgeschiedenis kan bogen op explicaties van de Hemelgeesten zelf? Het is ten uysterste interessant hun woorden te sien. horen, doen en zelfs te lesen. Ze (Dirk en Paulus) kwamen de herberg in en gingen:

'aenstondts bij de Schout ende Burgem.^r achter inde Camer, sonder aldaer bij hen ontboden te wesen; ende dat Dirck Corn. Pelt seijde tegens de Schout en Burg.^r: 'warom en geeft gij ons soodanige rijs niet als tot Vianen is.'

'waer op geantwoort wierd bij de Schout en Burg.^r: 'Ghij hebt soodanige rijs'.

'waer op Dirck Pelt seijde: 'Dat Liegt ghij; ende gijluijden hebt geseijt, dat de Vianensche wichte een halff Loodt op jeder pondt swaerder is als de Ameydesche wichte'.

'waer op Schout ende Burg.^r seijden: 'dat is waer ende wij sullen het u bewijsen.'

'seggende hij Dirck daerop: 'dat is soo niet, ende ghij liecht het ende ick segge, dat de Ameydesche wichte soo swaer is, als die Viaensche.'

'slaende met de vuyst op de taefell; waer op de Schout seijde: 'dat sullen wij U datelijcken contrarie bewijsen.'

'seggende voorts hij Schout tegen Dirck Pelt: 'waerom en backt gij niet; ghij hebt emmers de rijegisteren aengenomen.'

'seggende voorts hij Dirck daer op: 'ende ick will backen als ick will; ende will daer uytscheyde als ick will.'

'seggende voorts hij Schout daerop; 'ick sal u inboeten dat ghij soodanige impertinente woorden alhier sijt gebruijckende; ende wij sitten hier om de wichten te overslaen ende u recht te doen ende de gemeente.'

'seggende Dirck Pelt tegens Schout ende Burg.^r: 'ick hebbe de bruij van u Liederen ende ghij doet ons geen recht.'

'seggende voorts de voors. Snoeck daerop tegens Dirck: 'ick belast u van 's Heeren wegen dat ghij hier van daen gaet; wij hebben hier wat te doen van 's Heeren wegen.'

'waer op Dirck Pelt seijde: 'ick en will niet gaen ende Schout tapt mijn een canne bier.'

*) Deze verklaring moest te Vianen onder ede bevestigd werden veer Mr B. Alwijn; door de schout op 8 April 1650 en door de burgemeester op 8 Juni 1650.

' seggende hij Schout: ' ick en will U niet tappen; soude ick sul-
 ' cken volck tappen, die hier soo stoutelijck incomen
 ' ende soodanige woorden gebruycken.'
 ' waer op dat Dirck Pelt seijde tegens den Schout: ' Ghij moet mijn
 ' well tappen: ick will hebben. dat ghij mijn tapt:
 ' boven Schout: . boven all.'
 ' seggende hij Schout: ' ick will u niet tappen.'
 ' waerop dat Dirck Pelt seijde: ' wilt ghij mijn niet tappen, soo
 ' will ick evenwell hier blijven sitten.'
 ' ende meer diergelijcke impertinente woorden gebruyckende, seg-
 ' gende de voorn.Burg.^r tegens Dirck Pelt: ' wilt ghij dan niet
 ' van 's Heeren wegen vertrecken soo sall ick ver-
 ' trecken.'
 ' gelijk hij Snoeck deede.'
 ' Actum ten overstaen van Cornelis Bastiaensz.Neck ende Heyman
 ' Adriaensz. den Ottelander. schepenen tot Ameyde, den 19e Septem-
 ' ber 1649.

Secr. Hoendricxs.'

Geheel volledig was de verklaring van de gerechtsbode niet, want zijn zoon vermeldde behalve de bovenstaande gegevens:

' dat Dirck Corn.Pelt noch tevens de Burg.^r Snoeck seijde: 'Mijn
 ' Heer'. nemende sijn hoet inde handt (*geck scherincks gewijse*),
 ' mijnheer en mochte ick in 't velt niet spreecken; mijn heer mos-
 ' te eerst t'huijs wesen: wat een heer is dit: men kent u well wat
 ' man dat ghij bent.
 ' slaende met de vuyst op de Taeffel tot verscheijde reijsen, seg-
 ' gende tegens de Burg.^r voorn.: 'Hebt ghij het hardt. dreycht
 ' mijn eens.....' enz.

De Hemelgeesten hebben waarschijnlijk de zaak enigszins ten gun-
 ste van hun chefs versierd. want de laatste woorden gebruikte Pelt.
 omdat Snoeck op hem af kwam. alsof hij de bakker wilde slaan. Paulus
 hield zich rustig en sprak geen stom woord:

Schout en burgemeester bemerkten dus, dat het gewicht van Termei
 een half lood lichter was dan 't Viaanse en kwamen derhalve tot een
 conclusie, die lijnrecht tegen de bakkersbewing inging.

Pinsen en Snoeck vonden. dat de heren hun autoriteit hadden aan-
 gerand en wisten te bewerken dat drossaard Jhr Hendrik van Brederode
 van Bolsweert de Kamer van Justitie gelastte hen te berechten.

Deurwaarder Lauwerens Aersen van Heycop werd naar Termei gezon-
 den om de bakkers aan te zeggen, dat ze een verdediger moesten aan-
 wijzen, want mr. S.Alewijn, die als commissaris in deze zaak werd
 aangewezen, bekeek de zaak van twee kanten, geheel in overeenstemming
 met de spreuk die boven de ingang van het Viaanse stadhuis stond (en
 nog staat);

'Audi Alteram Partem'

(.. Hoor ook de andere partij)

Een gedeelte van het pleidooi is hiervoor reeds vermeld; hier
 volgt de kern van de rest:

ontkennen almede, dat de gedaechde aldaer (in de herberg) ingevallen mitsg(aders) gesproocken ende gepleecht soude hebben soodanige woorden ende acte als hem te laste worden geleyt; dan is de waerheyt, dat op seeckere tijt, wanneer den voorsz. Gerrit Thomasz. Snoeck sittende was ten huysen van den Schout van Ameyde daer openbare herberch wort gehouden en wiens camers*) voor geen Stadts- ofte Burgemeesters camers ende sijn dienende, aldaer mede ter herberge gecomen is de ged(aechde) met de voorsz. Paulus Hendricks, vragende off de voorsz. Gerrit Thomasz. Snoeck, Burg. aldaer niet en was ende alsoo de weert vanden huijse comer te uijt sijn achter camer met een can in sijn hant om te gaen tappen, haerl(uyden) tot antw(oort) gaf, dat hij inde selve camer was; soo is de ged.^e omme sijn gelach te verteeren, doordien hij gesien hadde, dat de weert vast ging tappen, daerop inde camer gegaen: Ende gelijckerwijs hij te vooren op het velt hadde gedaen, heeft hij ged.^e bij die occasie daer wederom aen selver Burg.^r versocht, dat de Backers van Ameyde soude moogen hebben soodanige rije als tot Vianen; dat daerop geantwoort sijnde, dat sijn soodanige rije ende wicht waeren hebbende; den ged.^e daer op geseijt heeft: ten is niet soo; ofte niet waer; so off andere diergelijcke woorden; die redenen daer bij voegende dat de wichten van Vianen ende die van Ameyde even swaer waeren ende dat nochtans gebleken is de rije tot Ameyde op yder pont broots een half loot swaerder was; dat daerop bij den voorsz. Gerrit Thomasz. aen den ged.^e verweeten sijnde dat hij ged.^e dat looch; de ged.^e alsdoen met eenige hesticheyt geseijt heeft: het is immers waer; ofte diergelijcke woorden; met een vuyt op tafel slaende; sonder dat hij ged.^e den voorsz. Gerrit Thomasz. offte imant anders heeten liegen heeft; waeraen hij in alle gevalle als selver eerst voor een leugenaer gescholden sijnde niet met allen en soude verbuert hebben; te min door die de voorn. Gerrit Thomasz. hem ged.^e noch verweet, dat hij een slabbec was; gelijck oock de ged.^e niet en can verstaen worden eenige boete verbuert ofte straffe verdient te hebben door de woorden: ick wil backen als ick wil, schoon, genomen de ged.^e deselve al mochte gesproocken hebben, des geensins, geconsidereert dat Backers neeringe vrij staet te doen en te laten, emmers niemant gehouden is tot schade te backen; ende is de waerheyt dit point aengaende dat den ged.^e gevraecht sijnde: waerom hij niet en backte, geantwoort heeft: geeft ons die rije als die van Vianen hebben ick sal backen; ofte diergelijcke woorden in substantie; ontkennde den ged.^e in specie den voorn. Burg.^r met het afnemen van sijn hoet ofte in eenige andere maeniere beschimt ofte bespot te hebben.....'

De verdediger vond de bakker niet strafbaar en daar zijn verdedi-

*) De herbergen hadden in die tijden meestal meer dan een camer, waar gelag werd gedaan. Met Lexmondse mari werd oock de huiskamer van de herbergier tot gelagkamer ingericht. Het publiek "drong" er dus niet in, maar "mecht" er in.

ging nogal sterk was, liet de uitspraak lang op zich wachten. De historie vermeldt niet, hoe Dirck en Paulus tot de conclusie waren gekomen dat hun brood te zwaar was. We mogen veronderstellen, dat ze het niet uit hun duim zogen en dat ze weegproeven genomen zullen hebben met Viaans brood, daarbij veronderstellende dat het brood uit de hoofdstad het juiste gewicht had.

Als de bakkers de rije van het stadsbestuur kregen toegezonden, bestond zulks dus niet uit een schriftelijke vermelding van: zo en zo zwaar moet het brood wegen, maar uit een stoffelijk gewicht. Daar moeder de vrouw haar gewichten steeds mooi wilde laten glimmen en de Viaanse bakkersvrouw vermoedelijk wat langer en steviger op het gewicht gepoetst zal hebben eens per week, kan dit de oorzaak van het geschil geweest zijn.

Lang hebben de Termeienaren geen honger hoeven te lijden, want de 19de September 1649 werd er weer 'op de hoeck geblaesen.'

PERSBERICHT

De Historische Vereniging West-Alblasserwaard heeft op 1 december jl. een boek uitgegeven dat voor genealogen zeer interessant kan zijn. Het is getiteld: 'Genealogieën uit de Alblasserwaard, 16e en 17e eeuw', door J.E. Heijns.

De inhoud bestaat uit ruim 200 stambomen (van ca. 73 families), die schetsmatig zijn opgetekend. Voorts vindt men er een zevental werenkaartjes van dorpen uit de Waard in en een uitgebreide index.

Gegevens uit de betreffende periode zijn vaak moeilijk te verkrijgen, omdat daarbij goede kennis van het zgn. oud-schrift nodig is. Heijns heeft met name over de Alblasserwaard en haar bewoners veel uit de archieven boven water gehaald. Hij is in 1994 overleden en de Historische Vereniging West-Alblasserwaard heeft het exclusieve publikatierecht verkregen voor de aantekeningen uit zijn nalatenschap. Zij hoopt in een aantal delen de belangrijkste (genealogische) gegevens te publiceren.

Belangstellenden kunnen de eerste uitgave van de 'serie Heijns' inzien en verkrijgen bij de Vereniging, op Cortgene 10 te Alblasserdam, op zaterdagmorgen van 9.00-12.00 uur en de 3e dinsdag van de maand van 19.30-21.30 uur. Tegen contante betaling afgehaald kost het boek f 34,50. Het is ook te bestellen door storting van f 42,- (incl. porto) op postgiro 907779 t.n.v. Historische Vereniging West-Alblasserwaard, Alblasserdam. De oplage is beperkt.

Voor nadere informatie: tel. 078-6913165 of 078-6131640.

uitnodiging

Hardinxveld-Giessendam, 1 februari 1996

Op 16 februari a.s. verschijnt het door de drie langs de Giessen functionerende historische verenigingen uitgegeven boek

SCHEEPVAART OP DE GIESSEN

Dit boek is samengesteld door de heren A. Horden, W. Leendertse, M. Mollema, A. van der Plas en H. Sommer. Het is voorzien van een groot aantal illustraties.

De eerste exemplaren van dit boek zullen in Museum De Koperen Knop worden overhandigd aan burgemeester C. Bakker van Giessenlanden en burgemeester A. Noordergraaf van Hardinxveld-Giessendam.

Graag nodigen wij u uit om bij deze presentatie aanwezig te zijn. Wij hopen u op **VRIJDAG 16 FEBRUARI A.S.** om 16.45 uur in het museum (Binnendams 6 te Hardinxveld-Giessendam) te mogen begroeten.

U wordt ontvangen met een kopje koffie of thee, waarna om 17.00 uur de presentatie zal plaatsvinden. Na afloop is er gelegenheid voor een informele 'borrel'.

**Geschiedkundige Vereniging Giessenburg en Schelluinen
Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam
Historische Vereniging Hoogblokland, Hoornaar en Noordeloos**

SCHOUWEN EN AKEN

EEN VERDWIJNEND BEELD IN DE POLDERS

Bouw en gebruik van schouwen en aken
in de Alblasserwaard, Krimpenerwaard,
Lopikerwaard en de Vijfheerenlanden

Walter van Zijderveld

STICHTING PUBLIKATIES
ALBLASSERWAARD
EN VIJFHEERENLANDEN

Nog maar heel weinig mensen maken voor hun dagelijks werk gebruik van schouwen of aken. Over een paar jaar zijn deze typische poldervaartuigen uit het landschap verdwenen.

Over de bouw en over het gebruik van de schouwen en aken in de Alblasserwaard, de Vijfheerenlanden, de Krimpenerwaard en de Lopikerwaard verschijnt binnenkort een boek.

Dit boek is geschreven door Walter van Zijderveld, die het heeft voorzien van circa 250 unieke foto's en tekeningen. Het vormt een waardevol document over een eens zo belangrijk vaartuig.

Het boek heeft een omvang van circa 200 pagina's en een formaat van 16 x 24 cm. Het gaat na verschijnen (eind april 1996) f 37,50 kosten. Het is verkrijgbaar in de boekhandel.

Als u het toegestuurd wilt krijgen betaalt u f 10,00 extra wegens porto en verpakking.

U kunt het boek **SCHOUWEN EN AKEN** bestellen met een voorintekeningkorting van f 5,00, zodat u maar f 32,50 betaalt. U moet het boek dan voor 15 april 1996 bestellen.

Bestellen doet u door een bedrag van f 32,50 over te maken op Rabobankrekening 3250.43.647 of girorekening 5856016 ten name van de Stichting Publikaties Alblasserwaard en Vijfheerenlanden te Gorinchem.

Inwoners van de Alblasserwaard, de Krimpenerwaard, de Lopikerwaard en de Vijfheerenlanden krijgen bij voorintekenen het boek na verschijning gratis thuisbezorgd.

Als u niet in een van deze gebieden woont, kunt u het boek na verschijnen thuisgestuurd krijgen als u f 10,00 per exemplaar wegens porto en verpakking extra overmaakt.

